

Elämä lonkan tekonivelen kanssa – mitä tekonivelen kanssa pystyy ja/tai saa tehdä?

Matti Seppänen

Lasten ja nuorten aikuisten lonkkakeskus

TYKS

24.4.2019

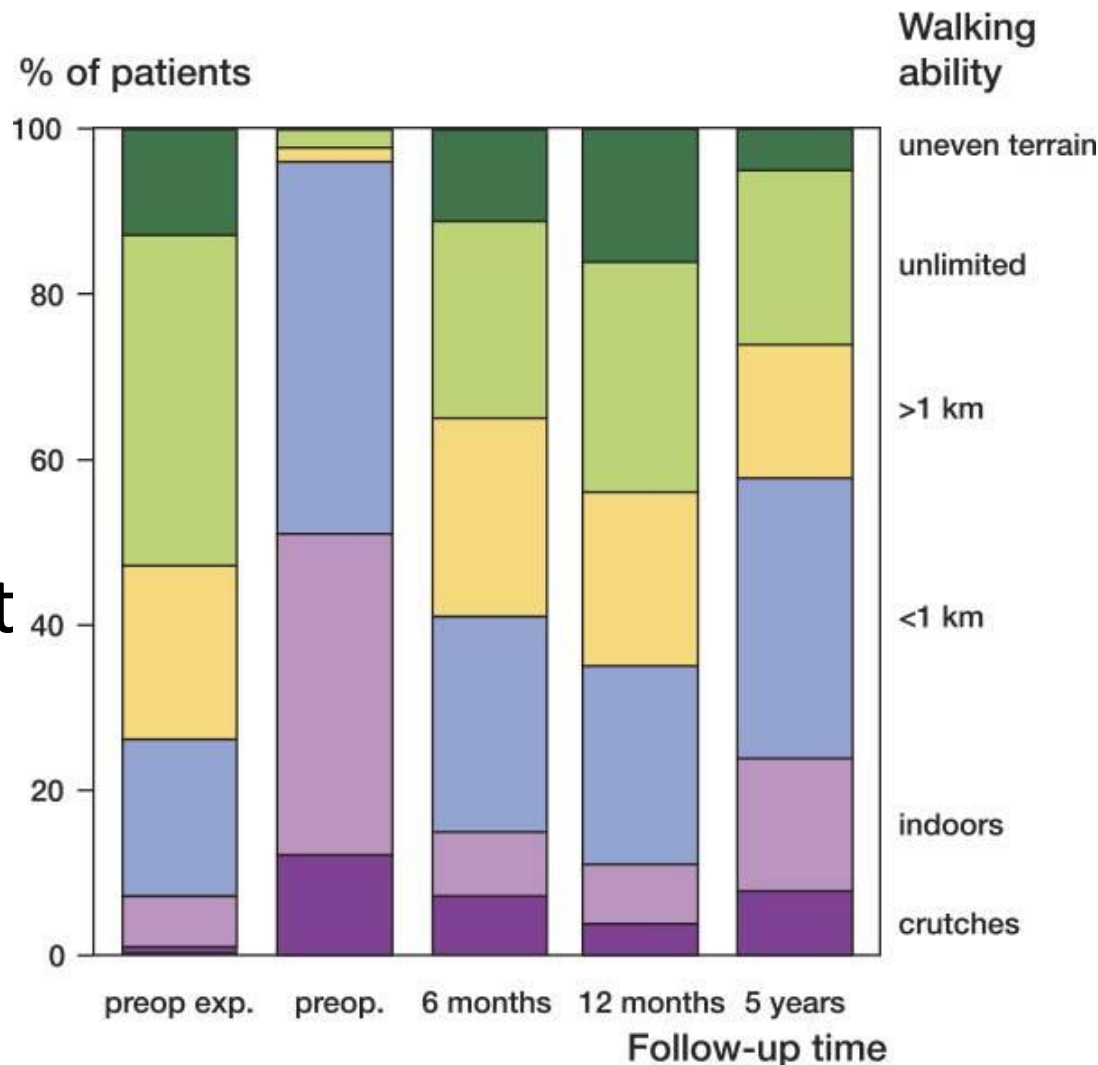
IX Valtakunnallinen tekonivelkirurgian kurssi
Turku

Polvi- ja lonkkanivelriikon käypähoitosuositus

- Nivelriikon hoidon tavoitteena on kivun hallinta ja lieventäminen sekä toimintakyvyn ylläpito ja parantaminen.
- Tekonivelleikkaus tehdään, jos nivelrikkokipu ei ole muutoin hallittavissa tai potilaalla on olennaisesti toimintakykyyn vaikuttava liikevajaus tai virheasento.

Tekonivelkirurgian tavoitteet

- Poistaa kipu
- Mahdollistaa potilaan normaali elämä
- Potilaan odotukset vs todellisuus

LIIKUNTA

- Kardiovaskulaarinen kunto
 - Pidentää elinikää
- Painonhallinta **+**
- Ahdistuneisuus ja depressiota **↓**
- Koordinaatio ja lihaskuntoa **+**
 - Vähentää tapaturmia kuten kaatumisia
- Parantaa luun laatua
 - Murtumat **↓**
- Trauma
 - Periproteettiset murtumat
 - Luksaatio
- Kuluminen
 - Muovidebris
 - Metallionit
- Aseptinen irtoaminen
- Komponenttien rikkoutuminen

AKTIIVISUUS - IKÄ

- Aktiviteetin taso ei korrelloi iän kanssa (askelten määrä/vrk)
- Parempi korrelaatio preoperatiivisella aktiivisuudella, BMI:llä ja rasvaprosentilla
 - 539 THR potilaan joukossa leikkauksen jälkeen
 - Kävely lisääntyi 2% → 55%
 - Pyöräily 7% → 29%
 - Uinti 13% → 30%
 - Hiihto 0% → 9%

Visuri T, Honkanen R Arch Phys Med Rehabil 1981

Korkea kantaisku ja THA

- 8 vuoden kohdalla revisioriski
 - Revisio High impact sports 28%
 - Inaktiiviset 6%
 - Kilgus et al 1991
- Materiaalien kehittyminen vähentänyt liukuparin kulumista
- Ulrich et al 2007

Mitä suositellaan?

- Healy et al. 2000 1. suositus
- Swansson et al. 2009 Arthroplasty
 - Kyselytutkimus 2007 AAHKS kokouksen osallistujille
 - Suosittelevatko aktiviteettia
 - Rajoittamatta
 - Satunnaisesti (1-2 x / kk)
 - Ei rohkaista / kieltö

AKTIVITEETTI	RAJOITTAMATTA	SATUNNAISESTI	EI SUOSITELTAVA
KÄVELY	99.3%	0.7%	0
PORRASKÄVELY	97.1%	2.9%	0
KÄVELY EPÄTASAIN.	87.6%	12.2%	0
KIIPEILY	53.7%	25.2%	20.6%
HÖLKKÄ	7.3%	20.9%	71.5%
JUOKSU	2.9%	3.6%	93.4%
PYÖRÄILY TASAINEN	97.8%	2.2%	0
-” - EPÄTASAINEN	75.9%	20.1%	3.6%
-” - MAASTOSSA	31.6%	32.4%	35.3%
LASKETTELU RINNE	44.9%	39.6%	14.7%
TAKAMAASTO	5.9%	10.1%	83.7%
UINTI	99.3%	0	0.7%
GOLF	99.3%	0	0.7%
TENNIS 4 PELI	70.1%	26.6%	2.9%
TENNIS 2 PELI	17.4%	32.4%	50%

LIIKUNTA THR JÄLKEEN

- Mediaani aktiivisuus pre op 50 min/vk → 150 min / vk post op
- 50% potilaista ei saavuttanut WHO suositusta liikunnasta
- Korkea BMI ja naissukupuoli yhdistyivät vähäisempään post op aktiivisuuteen Paxton EW et al. Acta Orthop 2016;87
- Ei tutkimusta jossa avaus olisi liitetty THR jälkeiseen aktiivisuuteen vuoden kohdalla!

- Mallon et Callaghan 1992
 - 115 golffajaaja
 - Pääsivät lähes samalle tasolle vuoden kuluttua leikkauksesta kuin ennen oireiden alkamista olivat olleet (tasoitus - 1.1 lyöntiä)
- Mont et al. 1999
 - Kyselytytkimus THR leikatuille tenniksen pelaajille
 - 58 potilasta joista 25:lle leikkaus jotta voi pelata
 - Palasivat tennikseen 6.7 kk kohdalla
 - Pelasivat huolimatta neuvoista ja ohjauksesta
 - Ranking (1-7) 4.25 ennen, 4.12 8v kohdalla post op

Available online at
ScienceDirect
www.sciencedirect.com

Elsevier Masson France
EM|consulte
www.em-consulte.com/en

Original article

High-impact sport after hip resurfacing: The Ironman triathlon

J. Girard^{a,b,c,*}, A. Lons^{a,c}, T. Pommepuy^{a,c}, R. Isida^{a,c}, K. Benad^{a,d}, S. Putman^{a,d}

- 48 potilasta jotka lonkan takia joutuneet lopettamaan triathlonin, 44 v (28-59)
- HRA
 - 94% palasi urheiluun
 - Kilpatriathloniin 28
 - 70.3 km 21 potilasta
 - 140.6 km 7 potilasta

• *Julkaistu: 21.8.2012 0:49 Ilta-Sanomat*

- **Turun Palloseura saa SM-liigakauden alla kovan vahvistuksen.**

- Viimeiset yhdeksän kautta Pohjois-Amerikassa kiekkoja torjunut Antero Niittymäki...

operoitiin metallinen tekolonkka, tietävästi ensimmäisenä ammattilaismaalivahtina koko maailmassa.

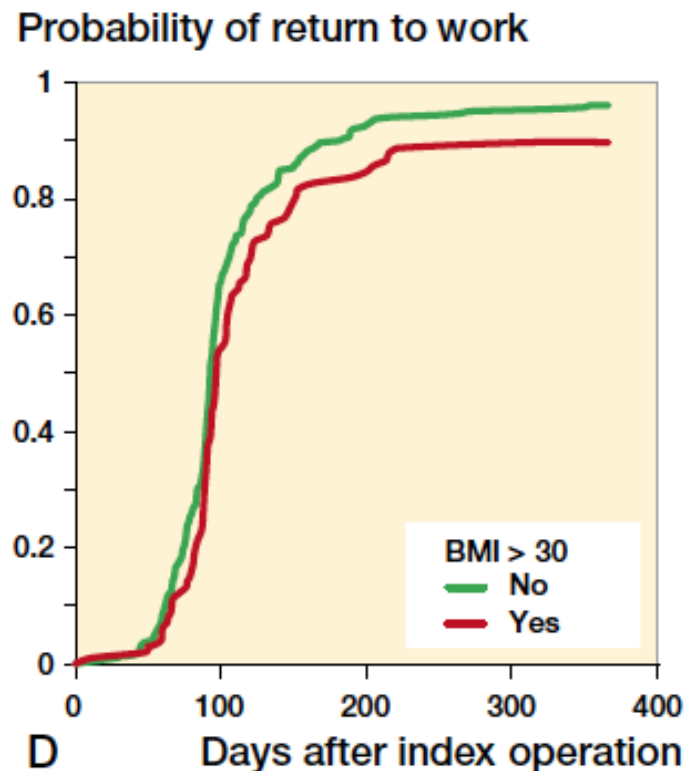
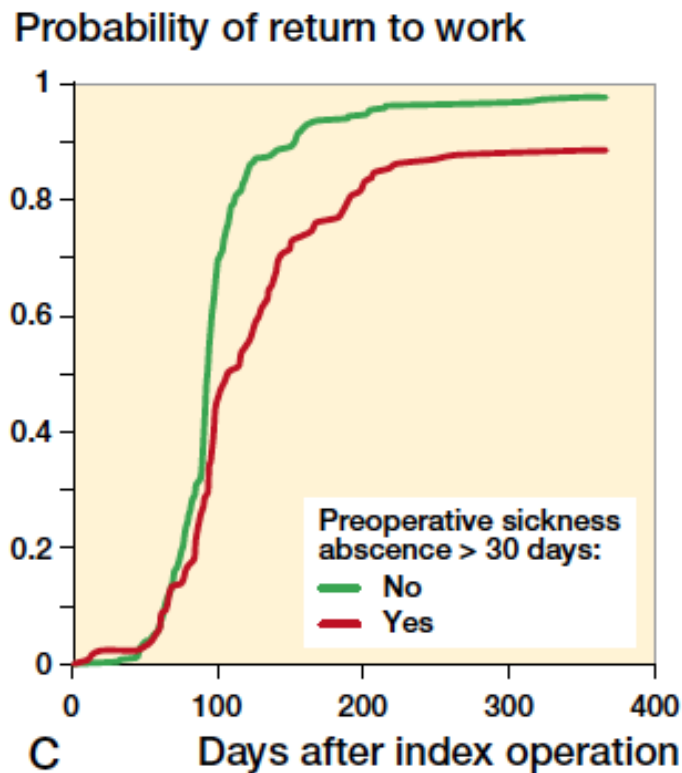
SM-liiga 2012 -2013: 14 ottelua

2011-12	Liiga	49	13	11	24	67	-15
2012-13	Liiga	9	3	3	6	6	-2
2013-14	Liiga	0	0	0	0	0	0
2014-15	Liiga	41	4	2	6	37	-7
	Mestis	8	3	3	6	4	4
2015-16	Liiga	42	10	14	24	52	9
2016-17	KHL	37	2	6	8	34	-4
2017-18	KHL	24	2	2	4	28	-4
	Allsvenskan	14	4	2	6	29	-3
2018-19	Czech	45	8	8	16	28	-22

- Vasen laitahyökkääjä, 188 cm / 92 kg
- Pinnoitetekonivel 2014 oikea ja 2018 vasen

TYÖ SUOMESSA

- 94% työikäisistä palasi työhön keskim. 3 kk kohdalla (10 pv – 1 v)

TYÖ MAAILMALLA

- Valtaosa (85 -98%) potilaista, jotka olivat olleet työssä ennen tekonivelleikkausta, palasivat työelämään
 - 89% samaan työtehtävään
 - Myös erittäin raskaaseen fyysiseen työnkuvaan (97%)
 - Sankar et al 2013
 - Czenczek-Lewandowska E et al 2016

Aktiivisuus ja urheilu

- Aktiiviset potilaat ovat aktiivisia myös tekonivelleikkauksen jälkeen
- Hoikat potilaat ovat aktiivisia – ” –
- Hoikatkin lihovat – ” –
- 24h aktiivisuus ei lisäännny 6 kk aikana
- Potilaat jotka harrastavat korkean kantaiskun lajeja ennen tekonivelleikkausta, harrastavat niitä myös tekonivelleikkauksen jälkeen – huolimatta annetusta informaatiosta

- Govie et al 2013
- Ollivier et al 2014
- Arnold JB et al 2017

Taukojumppa

- Lonkan sisärotaatio $< 20^\circ$
 - Riski lonkan tekonivelleikkaukseen 2.8 kertainen

Surgeons Rarely Discuss Sexual Activity with Patients after THA

A Survey of Members of the American Association of Hip and Knee Surgeons

Diane L. Dahm, MD; David Jacofsky, MD; and David G. Lewallen, MD

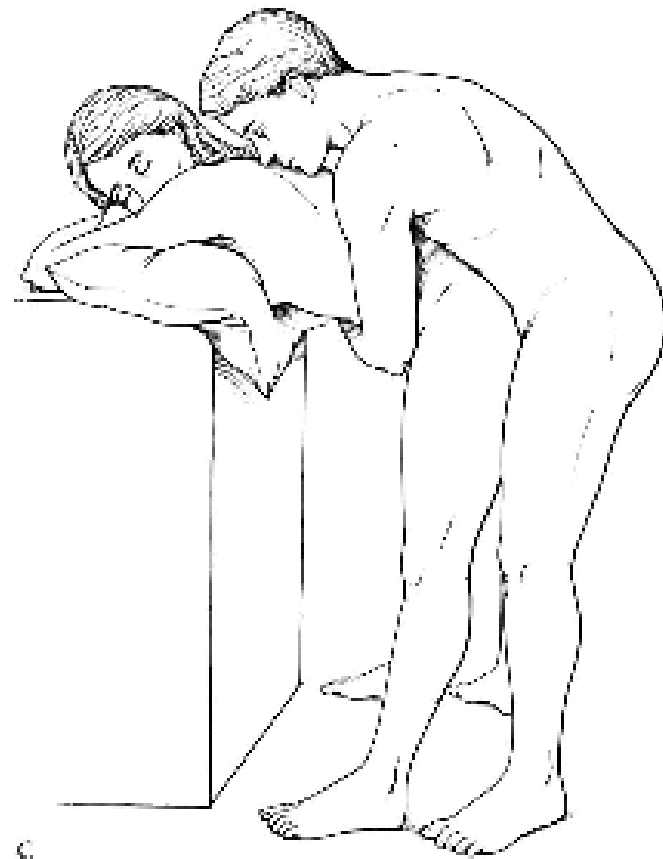
CLINICAL ORTHOPAEDICS AND RELATED RESEARCH

Number 426, pp. 237-240

© 2004 Lippincott Williams & Wilkins

Kyselytutkimus AAHKS
jäsenille (vastaus 31%)

- Jos molemmilla seksiaktin osapuolilla lonkan tekoniivel

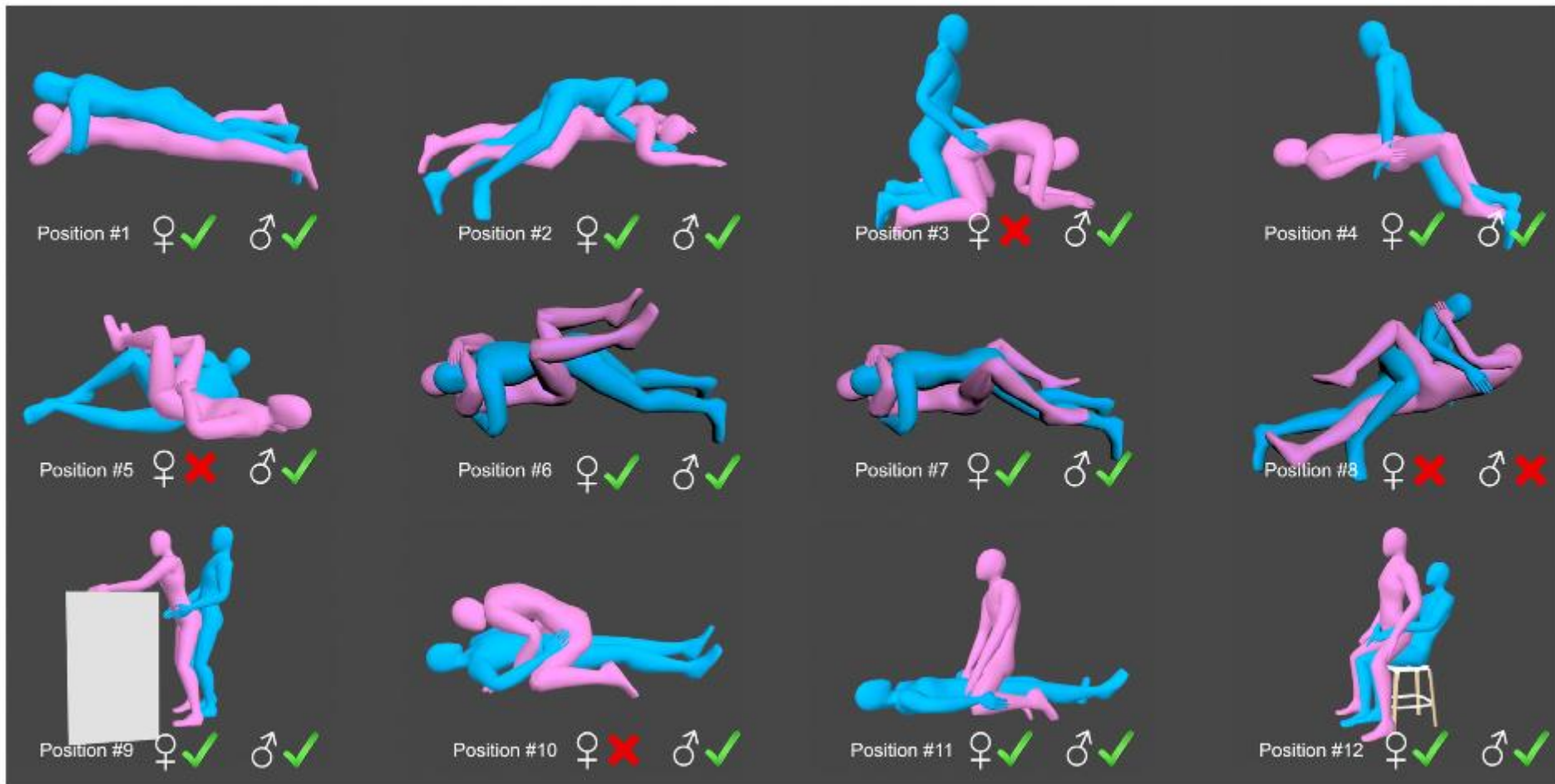

Sukupuolinen kanssakäyminen

- Aktiivinen sukupuolielämä liitoksissa parempaan yleiseen terveyteen
- Ei lisäännä Korealaisilla THA jälkeen
- Yhdysvaltalaisilla naisilla lisääntyy, muttei miehillä
- Luksaation pelko merkittävä asia THA jälkeen
 - Charbonnier et al 2014
 - Issa K et al 2017
 - Harmsen RT et al 2016

2014

C. Charbonnier et al. / The Journal of Arthroplasty 29 (2014) 640–647

- Informaatio potilaille realistisista odotuksista
- Korkean kantaiskun lajit nostavat revision riskiä – mutta revision riski on aina olemassa
 - Merkitys yksilölle
 - Liikunnan terveydelliset hyödyt suuremmat kuin haitat tekonivelelle
- Tekonivel ei koskaan vastaa omaa niveltä
 - Vaikutus kaikkiin suorituksiin

Suositus

- Mikään työ tai aktiviteetti ei ole kielletty
- Potilasta informoitava korkean kantaiskun ja vammariskin lajien mahdollisesti aiheuttamasta korkeammasta revisioriskistä
- Tekonivelen rajallisen suorituskyvyn vuoksi ammatit joissa työsuojelullisia asioita ei aina voida huomioida (palomies, poliisi ja metsuri tietyin varauksin), eivät ole suositeltavia

Tavoitteena pitkä, aktiivinen elämä
– ei vain elämä joka tuntuu
pitkältä!

KIITOS!